

Metodika hodnocení přínosů projektů výzkumných programů Ministerstva zemědělství

Aktualizace pro veřejnou soutěž v roce 2017

Metodika hodnocení přínosů výsledků výzkumu projektů výzkumných programů Ministerstva zemědělství (dále jen „Metodika“) je zpracována s cílem získání standardního metodického návodu k formulaci plánovaných a hodnocení skutečně dosažených či očekávaných přínosů z řešení projektů.

Základní právní a strategický rámec

Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2016 – 2020 schválená usnesením vlády č. 135 ze dne 17. února 2016 klade velký důraz na prokázání společenské relevance výzkumných a inovačních aktivit podporovaných z veřejných prostředků a přínosů, které tyto aktivity mají (zlepšení kvality života, zvýšení konkurenceschopnosti podniků, ekonomické profity).

Strategický dokument Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací schválený usnesením vlády č. 552 ze dne 19. července 2012 poukazuje na důsledné vyhodnocování přínosů a zejména dlouhodobého dopadu podpořeného výzkumu, vývoje a inovací, který by měl být doprovázen přiměřeným šířením a popularizací získaných výsledků.

Metodika vychází z povinností nařízených Ministerstvu zemědělství jako poskytovateli účelových finančních prostředků zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů:

- § 5 odst. 2 písm. d) – v návrhu výzkumného programu mj. i specifikovat očekávané výsledky a přínosy programu;
- § 13 odst. 4 – při závěrečném hodnocení projektů mj. hodnotit i dosažené výsledky projektů.

Metodika je dále v souladu s dokumentem Základní principy přípravy a hodnocení programů a skupin grantových projektů výzkumu, vývoje a inovací schváleným usnesením vlády č. 351/2015 z 13. května 2015. V souladu s tímto dokumentem bude zjišťován způsob přenosu a využití znalostí (technologí) vytvořených v rámci programů výzkumu (projektů) a hodnocen přenos výsledků do aplikační sféry, způsob využití aplikační sférou a využití pro další (navazující) aktivity výzkumu, vývoje a inovací původcem poznatku.

Principy Metodiky

Výzkumné programy Ministerstva zemědělství mají aplikovaný charakter. Aplikovaný výzkum by měl v duchu Národních priorit výzkumu, experimentálního vývoje a inovací především tvořit výsledky, které budou jejich uživatelům, národní ekonomice i z celospolečenského hlediska přinášet prospěch formou přínosů různého druhu. Tomu odpovídá i základní rámec hodnocení přínosů výsledků výzkumných projektů.

Metodika stanovuje hodnocení přínosů výsledků formou vyčíslitelných ekonomických přínosů a dalších a jiných přínosů.

Při hodnocení ekonomických přínosů se stanovují nejtypičtější ukazatele, kterými lze ekonomické přínosy měřit. Jsou obecně použitelné pro všechny druhy výsledků. Jsou vždy kvantifikovatelné a u zvolených ukazatelů je jejich kvantifikace povinná.

Ne všechny přínosy však lze s větší nebo menší mírou přesnosti kvantifikovat. Proto Metodika pracuje i s dalšími a jinými přínosy, u kterých je kvantifikace ve zvolených jednotkách možná obtížně (orientačně) nebo prakticky nemožná.

Všechny zvolené přínosy projektu je nutné výstižně okomentovat. Výstižný komentář znamená povinnost řešitele podrobně popsat logický postup hodnocení přínosu. V jeho rámci řešitel okomentuje hodnotu/úroveň vstupních prvků hodnocení, novou přidanou hodnotu výsledků projektu a příslušný výstupní efekt zvoleného ukazatele. Pracuje přitom s reálnými a okomentovanými veličinami, vycházejícími z reálného prostředí daného tématikou projektu. Reálnost ohodnocení vstupních prvků a jasné představení nové přidané hodnoty výsledků projektu budou součástí pro hodnocení přínosů projektu hodnotícím orgánem Ministerstva zemědělství.

Užití Metodiky při práci s projektem

Metodika slouží navrhovateli již při zakládání projektu. V souladu s Metodikou zpracovává **předpokládané přínosy** projektu.

Při předkládání závěrečné zprávy se samostatně hodnotí **skutečné přínosy** projektu, dosažené již v době řešení projektu a **očekávané přínosy** po dobu dalších 5 roků. Skutečné přínosy je vhodné doplnit kromě komentáře k hodnocení přínosů i příslušnými prostředky ověření těchto přínosů. U očekávaných přínosů bude hodnotící orgán hodnotit především reálnost jejich dosažení.

Předpokládané, skutečné i očekávané přínosy se samostatně hodnotí u tvůrců výsledků (členů projektového týmu) a budoucích uživatelů výsledků projektu. Skutečné přínosy zahrnují přínosy celého projektového týmu, tj. i podniků – realizátorů výsledků projektu. Očekávané přínosy pak zahrnují přínosy u všech budoucích uživatelů, tj. včetně podniků – členů projektového týmu.

U dalších a jiných přínosů stanovte a uveďte typ přínosu a odhadněte „stupeň“ v rozsahu 1 až 3 (nejvýznamnější úroveň má stupeň 3). Uveďte rovněž zdůvodnění přínosů pro danou oblast.

Charakteristika jednotlivých ukazatelů hodnocení přínosů

Ekonomické přínosy

Zvýšení tržeb – nárůst tržeb v důsledku uplatnění výsledků projektu, případně vznik nových tržeb. Srovnává se s úrovní tržeb bez uplatnění výsledků projektu. V případě nárůstu

tržeb v důsledku uplatnění více výsledků projektu bude zvýšení tržeb okomentováno i ve vztahu k jednotlivým příslušným výsledkům projektu.

Zisk – ekonomický přínos způsobený zvýšením tržeb (při odečtení případných nutných souběžných vícenákladů) nebo snížením nákladů nebo souběhem zvýšení tržeb i snížení nákladů. V případě přínosu zisku v důsledku uplatnění více výsledků projektu bude přínos zisku okomentován i ve vztahu k jednotlivým příslušným výsledkům projektu.

Zvýšení exportu – nárůst objemu exportu v důsledku uplatnění výsledků projektu, případně vznik nového exportu. Srovnává se s úrovní exportu bez uplatnění výsledků projektu. V případě nárůstu exportu v důsledku uplatnění více výsledků projektu bude zvýšení exportu okomentováno i ve vztahu k jednotlivým příslušným výsledkům projektu.

Další a jiné přínosy

Nová pracovní místa – vytvoření nových pracovních míst v důsledku uplatnění výsledků projektu u uživatelů, případně i u tvůrců výsledků.

Přínos pro zdraví lidí – např. zdravotní benefity nových produktů, potravinových surovin a potravin, přínosy ve zlepšování dietetických vlastností produktů, podpora pestrosti stravy, podpora výživy zdravotně handicapovaných skupin spoluobčanů, zlepšení kvality pitné vody apod. Lze vyjadřovat jak stupněm zlepšení, tak i případným odhadem rozsahu přínosu ve stanovených jednotkách.

Přínos pro životní prostředí – jakýkoliv životnímu prostředí přínosný efekt v oblastech zlepšení půdy, vody, ovzduší, klimatu či mikroklimatu, ochrany a tvorby krajiny, biodiverzity apod.

Přínos pro zdraví a welfare zvířat – efekty ve prospěch zdravého způsobu chovu zvířat a jejich pohody ve všech etapách péče o ně. Lze vyjadřovat jak stupněm zlepšení, tak případně ve stanovených jednotkách.

Přínosy pro veřejnou správu – zvýšení efektivity postupů a navýšení kvality nástrojů při výkonu státní správy v působnosti Ministerstva zemědělství, pozitivní dopad na ekonomiku a konkurenceschopnost České republiky v agrárním sektoru, zdokonalení legislativních procesů v oblastech kompetence Ministerstva zemědělství.

Přínosy v oblasti sociální – efekty podporující zvyšování průměrného věku populace, udržování lepší zdravotní kondice ve vyšším věku, příspěvek k péči o zdravotně handicapované skupiny, zlevnění a zpřístupnění potravin sociálně slabým skupinám, integrace nastupující generace nebo dlouhodobě nezaměstnaných občanů do pracovního procesu apod. Lze vyjadřovat jak stupněm zlepšení, tak případně ve stanovených jednotkách.

Přínos pro poradenství – významný prvek poznání, využitelný v syntetické formě k šíření do odborné veřejnosti poradenskými službami v zemědělství. Bližší komentář musí specifikovat, kterými prvky a do jakého segmentu poradenství přispějí přínosy ke komplexnosti poradenských služeb. Lze vyjadřovat jak stupněm zlepšení, tak případně ve stanovených jednotkách.

Přínos pro vzdělávání – využitelnost výsledků v celoživotním vzdělávání odborné veřejnosti, výuce středoškolských a vysokoškolských studentů, vzdělávání pedagogických pracovníků, pracovníků specializovaných služeb apod. Lze vyjadřovat jak stupněm zlepšení, tak případně ve stanovených jednotkách.

Přínos výzkumný – průlomový či vysoce významný vědeckovýzkumný přínos v oblasti bádání s dopadem na zcela konkrétní možnosti jeho uplatnění v dalším rozvoji výzkumu, v následném vývoji a inovacích ve výrobních činnostech. Jeho součástí musí být simulace dopadů a způsobů jejich dosažení. Lze vyjadřovat jak stupněm zlepšení, tak případně ve stanovených jednotkách.

Přínosy rozvoji venkova – možnosti rozvoje nových pracovních příležitostí, diverzifikace předmětů podnikání a produkce na venkově, zlepšování infrastrukturní vybavenosti venkovských sídlišť apod. Lze vyjadřovat jak stupněm zlepšení, tak případně ve stanovených jednotkách.

Jiné ukazatele nebo **jiné přínosy** popsat dle uvážení navrhovatele/řešitele obdobnou specifikací dle charakteru přínosů.

Ing. Pavlína Adam, Ph.D., v. r.

ředitelka Odboru vědy, výzkumu a vzdělávání